

Numerul 45. Oradea-mare 9/21 novembre 1897. Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Marioara.

Dramă în 2 acte de *Carmen Sylva*.

Tradusă în versuri albe de *H. G. Lecca*.

Persoanele:

MARIOARA.
MARIN.
TUDOR.
CHIVA.
CARBUNĂREASA
CIOBANUL.
3 FETE.

ACTUL I.

Vara. — Un luminis într-o pădure. — În fața scenei, în dreapta (publ.) o căsuță țărănească, împrejmuită de un gard de nuce împletite; în stânga: o fântână cu cumpenă. În fund. se vede o altă căsuță, iarbă pretutindeni. Dincolo de fântână, două trei maldăre de fân. — Noapte. — Lună.

Scena I.

MARIN, TUDOR.

Amândoi, îmbrăcați țărănește, cu securile pe umeri și cu barda la brâu, vin din pădure.)

MARIN (după ce-a ajuns în fața casei din pl. I.)

Mă, Tudore! . . . i-ascultă! . . . Ce ȳici? o fi acasă? Că-n bătătură nu e nici urmă de picior. Și geamu', ia te uită, e-nchis cum l-am lăsat.

TUDOR (după ce se uită.)

Că bine ȳici! . . . Da' luna! Ce mândră se mai duce! D'ar fi-năuntru fata, ar mai răbdă-o ochii Să nu se uite-n casă?

MARIN.

Măcar! Tot o să bat! . . .

TUDOR.

Dă geaba! . . .

MARIN (bătând încet la geam în dreapta p.)

Mărioaro! . . . (pauză mică.)

TUDOR.

Tu nu veȳi mă, Mărine, că iarba e jilavă de rouă. N'a trecut nici epure p'acoe.

MARIN (plecând de lângă fereastră.)

Ba ved! S'a-ntunecat

de mult, și tot nu vine . . . Nu vine! . . . De șcieam, n'o mai porniam incoace . . . Dormiam acolo-n deal. (Lasă securea jos, aruncă gheba de pe umeri, se trântesc of-tând pe un maldăr de fân, — și adoarme. Privighetoarea.)

TUDOR (după o pauză mare.)

Ia aide să scoȳ apă . . . De-o fi cumva să vie, o să se-ntoarcă friptă de sete, d'atât drum. (Lasă cumpena, scoate apă și pune găleata pe marginea ghi-durilor.)

D'abiă me hotărisem! . . . 'Ceam că să-mi vȳrs tot focu', să afe că mi-e dragă, — și ea taman acū nu vine. 'Poi fireșce! . . . Nici gând n'are dȳ mine . . . Știu eu p'acolo-n vale, pȳ cine-o fi pus ochii! . . .

(Aruncă gheba și se lasă să cadă, oftând, la piciorul unui arbore gros. Se-aude privighetoarea. Pauză mare.)

Scena II.

ACEIAȘI, MARIOARA (port țărănesc: într-o mână o legă-tură, într'alta o coasă pusă pe umȳr. Dăsculȳ.)

MARIOARA.

Tu, codrule, tu numa' ești taica-al meu! Cu tine m'am pomenit pȳ lume. Tu m'ai adăpostit. La umbra ta, ca-n braȳe, creșcui, — cum creșce fagul în mijlocul pădurei . . . Ia, codrule, ia spune: ȳi-e dragă, Marioara?

TUDOR (în vis, ca ecou.)

O! Marioaro!

MARIOARA (tresărind.)

Ai?..

Par c'a respuns pădurea!.. Și cu-așă dulce vîers
că m'a pătuns în suflet... În inimă-mi răsună, —
ca struna, când e-atînsă încet d'un lăutar.
Ia, codrule... mai spune: ce? lăutar ești tu?
Și cui cânți așă dulce? Cânti pentru Marioara?

TUDOR (tot în vis, oftând.)

Ah! Marioaro!

MARIOARA.

Par că s'aseamănă cu glasul
lui Tudor!.. Und' să fie?..

(Caută și s'apropie de Marin adormit.)

A! uite-l!.. (vede că e Marin.) Ba nu-i el!
Marin e!.. Taci că doarme!..

(Venind lângă fântână.)

Săracu! Ce om bun!

Cum mi-a purtat de grige să-mi scoață apă!..

(Într-o casă, vine c'o botă în care toarnă apa din gă-
leată și pe urmă rămâne pe gânduri. — Pauză. — Duce bota
în casă; iese afară și se reazemă de un stâlp al casei în vreme
ce privighietoarea cântă.)

(oftând.) E!..

Cânti tu, privighiitoare... și par c'ai tot chemă
în cântecu-ți, pe-él care m'a scos de mult din miști...
Ah! Tudor!.. Turturica pe rămuri „Tudor!“ țice;
Și „Tudor!“ strigă cucu; când dă el cu sēcurea
de taie, trunchiu' geme și cade șoptind „Tudor!“!..

(Stă jos în prag. — Pauză. — Privighietoarea. — Se ved
licuricii.)

Ia uite licuricii cum ard, și focu-n ei
cu vreme-o să-i topească, cum a topit-o doru'
pe biată Marioara!..

TUDOR (iar în vis.)

O! Mărioaro!..

MARIOARA.

Ce

m'o fi visând într'una Mărin?!.. să me scol!.. (se ridică.)

Scena III.

ACEIAȘI, CHIVA (cu un sac în spate, desculță cu un măn-
unchi de fragi în mână.)

CHIVA.

Ce, Marioară fată, tu nu te-ai mai culcat?
Las' p'c-oi bătrâni să șață de strajă! Alui tinăr
ii trebuie odihnă.

MARIOARA.

Adicăte ce? Luna,
unde veghiază-'ntr'una, bătrână țici să fie?

CHIVA.

Ehe! Bătrână, maică! Bătrână reu! N'o veți
cât e de prăpădită? a-'ngălbenit de tot,
de când e-'ndrăgostită cu soarele.

MARIOARA.

Săraca!

CHIVA.

Să pue ochii tocmă pe frate-seu!.. (făcându-și
cruce.) Auți!..

Veți, d'aia a gonit-o pe urmă Dumneșeu
Și-a dus-o-n partea-al'altă a Cerului... Acú,
S'alege, că de geaba aleargă după soare.

MARIOARA.

'Poi spune și tu, mamă, cum să nu-i fie drag,
când nu mai eră altu' pe lume, și când el
doar stele scilpitoare îi da drept copilași?..

CHIVA.

Pecatú, n'ai ce face, că tot păcat rămâne!..

MARIOARA.

Da, când ai fost ca mine, tu ce făceai?

CHIVA.

Eram

de! tinără.

MARIOARA.

Vr'odată n'ai ascultat ca mine,
s'auți cum merge luna pe cer? Și n'ai văđut
că stelele-'ntre ele de dragoste-și vorbesc?

CHIVA.

Aidí, maică! aidí în casă că, uite, cade roaua.

MARIOARA.

Te-ai dus și tu la apă, ca mine; da' ia spune,
în loc să veți să-ți umpli urciuru', tu n'ai stat
un cias, cu el alături, de geaba-așă?..

CHIVA.

Eram

de! tinără!..

MARIOARA.

Obrajii, nu ți se-'nveseliau
când îi udai cu lacrimi? Și noaptea, nu e-așă
c'o-'nveseliá odihna? Și odihna, nu simțiai
c'o-'nveselește visul?

CHIVA.

Aidí, fată, aide-n casă,
că mă cam stringe-'n spete.

MARIOARA.

La groapa ălor morți,

cu toată mila-ascunsă în tine, nu ții minte
să fi zimbit vr'odată?

CHIVA.

De! tinără eram!

MARIOARA.

Da fragi de prin pădure și smeură, cules-ai?
Și le măncai cu poftă? că-s roșii, ca o gură
dă copilaș.

CHIVA.

Ei, asta-i! Ce mai mă 'ntrebi? Nu veți
că ți-am cules și ție?..

MARIOARA.

Da' betele-ți plăceau,
când le vedeai cusute cu fluturi și înărgele?
Și nu-ți plăcea, când pieptu' te pomeniai că-'ncepe
să bată sub cămașă, măcar de n'ar fi fost
în ții de s'rbătoare?

CHIVA.

Ci lasă, de! Mănăncă
ce ți-am cules, și du-te dă mai închide ochii,
că ți-o ajunge-atăta ședere!

MARIOARA.

Ce să-'nchiđ!

N'auți privighietoarea!

CHIVA.

Ei și! Ce? pân' acú
n'a mai cântat p'aceea?

MARIOARA.

O fi cântat! . . Dar, uite,
nu-mi vine să plec. Par' că ați cântă-'ntei. Și toate
câte le văd, aș dice că nu le-am mai vădut.

CHIVA.

Aidi, c'a-inceput să sufle și vântu' dă la deal.

MARIOARA (cu gândol aiurea.)

Frunțișu' din pădure s'e mișcă, adăstându-l, —
Și-n freamăt, de departe, auđ numele lui.

CHIVA.

Stăi, dacă-ți place! Mie nu-mi arde dă sedere.
Tot culegând p'e colo, p'e deal, m'am aplecat
până mi-am frânt spinarea.

MARIOARA (cu blândețe.)

Săraca, vai-de-tine!

CHIVA.

Na, fragile.

MARIOARA (repede.)

Ba asta, să me ferească sfântu'!
Nu pui p'e ele mâna, dă n'ai găsit pe drum
nici un creștin, pomană să-ți faci să-i dai întei.

CHIVA.

Las' c'am avut eu grijă și d'asta. N'am nital
p'e laică-teu (arătând cerul) de colo! . . Și d'asta-am dat
p'acasă

pe la Carbuăreasă . . . Da' fi'n că-i adormise
copilu', mi-a fost milă să-l scol, și binișor
i-am pus legăturica dă fragi p'e piept. Mânâncă
și tu din este-l'alte, că eu mă duc să-ncere
să văd: mă fură somnul? . .

(Întă în casă. — Tudor se ridică, unde eră culcat, în
capul oaselor și-ascultă.)

(Va urmă.)

Cugetări.

Femeile cari voesc să se mărite, își ascund vâr-
sta; bărbații cari voesc să se însoare, își tăinuiesc . . .
datoriile.

*

Câte-odată ura se sfârșește prin dragoste însvă-
păiată.

*

Succesul prea ușor răpește ori-ce farmec dragos-
tei: piedicele și greutatea îi dau valoare.

*

Să sorbi tinereța e foarte drept, dar s'o sorbi
așă ca să-ți mai rămână ceva și la bătrânețe.

*

Toți aceia cari se întrebă pentru ce trăiesc; toți
aceia cari își blastemă viața: au iubit prea mult sau
n'au iubit de fel.

*

E mare merit să știi să alegi oamenii; e jumē-
tate din arta de a guvernă.

*

Materia filosofică o găsești d'abiă în sticla a
treia.

Floarea sēlbatică.

De vērful unui zid ruinat creșce o floare sēlbatică.
— Cine te-a sēmēnat acolo sus, floriceica mea?
— Vēntul a svērlit aci sēmēnța mea și am in-
colțit.
— Dar cine ingrigeșce de tine? cu ce te hră-
neșci?

— Puțin pāmēnt ud ce rămāsese aci pe peatra gău-
rită, mi-a fost destul ca să cresc și să înfloreșce, și no-
rul când trece me udă.

— Singuratica mea floare, pentru cine respân-
dești aroma ta cea plăcută?

— Pentru tot ceea ce me inconjoară, pentru tot
ceea ce me protegează, pentru tot ceea ce me iubeșce:
Pentru zidul ruinat, care-mi dă adăpost; pentru vēn-
tul, care în toate zilele îmi aruncă în rădēcina câteva
grăunțe de pāmēnt nutritiv; pentru aerul, care-mi hră-
neșce frunza cea verde; pentru soarele, care me în-
cāldeșce și aureșce bobocelul meu; pentru noaptea,
care me răcoreșce și me împodobeșce cu picăturile de
rouă; pentru călătorul obosit, care-ș odihneșce asupra
mea ochii sei plini de praful drumului; pentru acel
călător, care îmi respiră aroma eu plăcere.

— Înfloreșce liniștită, sēlbatica mea floare, nu te
culeg: continuă a fi bucuria și veselia a tot ceea ce se
găseșce împregiurul teu. Înveseleșce zidul cel ruinat,
care te apără în contra crivēșului. Păstrează pe peta-
lele tale resfrângerea aurită a razelor soarelui. Aroma-
lizează vēntul, care trece; înveseleșce pe sērmanul călă-
tor. La tot ceea ce te iubeșce, la tot ceea ce-ți dărueșce
viața, iubita mea floare, să dai în sclimb frumusețea
și mirosul teu cel plăcut.

MARIOARA G. MURNU.

Visul amăgitor.

*Gândinul la draga mea, sburai
În lumea visului pribeag:
Că noaptea 'ntreagă o durai,
Trăind un trai . . . așă de drag!*

*Eră o mândră fi de maiu,
Când pasări, flori și stuh și lac
Formau un colț frumos de raiu,
Dup'al naturei dulce plac.*

*Atunci, din cer, un ânger blând,
Ușor p'o rază s'a lăsat
Ș-alătura de mine stând,
Noi doi: o lume am format.*

*Atunci simți că mai trăiesc
Și că ferice 'n viață sânt;
Atunci șcui să dic: iubesc
Și eu un ânger pe pāmēnt.*

*Dar, când am vrut eu el să sbor
În strălucitul rai de sus . . .
Remas-am jos ca muritor, —
Și 'n zare numai el s'a dus!*

*În dori de di când m'am trezit,
Mișcat de draga mea ușor,
În ochii-i alt vis am zărit;
Dar nu așă de-amăgitor.*

Geologie, darvinism și astronomie.

(Parodie.)

Natura, este ea înțeleasă sau nu? Dacă am sta să judecăm după milioanele de volume ce s'au scris pe socoteala ei, atunci de sigur că am fi de părere că este înțeleasă în parte; dar dacă am judecă-o fără ajutorul acestor cărți, am dice atunci că tot ce au scris oamenii de științe, din veacurile cele mai depărtate și mai scriu încă, nu este decât o jucărie, față de nemărginit și că prin noianul acelor cărți omenirea s'a mai apropiat cu... un metru de cer...

Ce adevăr crud!... Cu toate acestea sunt oameni de știință cari au naivitatea să creadă că pentru densii natura nu mai are nici un secret(?)... Me miră mult îndrăsneala lor, căci singuri o dic, fără să-și dea cont de valoarea cuvintelor, că durata acestui pământ cu care plutim în viol, prin urmare în necunoscut, este de o clipă în raport cu veșnicia, cu toate decile de milioane de ani ce le are în spina-rea lui!...

Dar atunci ce sunt ei față de această colosală țifră, cu cei 60—70 de ani ai lor — a milarda parte din clipa pământului și ce pot ei?... Nimic!... — Câtă ambiție și deșertăciune într'un chilogram de substanță cenușie, compusă din câteva gaze, căreia i s'a dat numirea de creer; câte sbuciumări și senzații pornite dintr'o bucată de carne cât pumnul, inima; și câte plăceri, invidii, uri și altele, incubate într'un hoit de materii albuminoase etc. care se numește corpul omului!...

Și această compoziție a judecat natura, a înțeles-o și a dat-o gata!... Fie-mi permis în treacăt să recapituliez în câteva cuvinte ce-a făcut omenirea de la nașterea ei și până acum; bine înțeles că această recapitulare este pornită și ea tot dintr'un creer la fel cu al semenilor mei și deci poate foarte bine să fie oare-cum greșită; dar aceasta nu va împiedică nimic. Într'atâtea milioane de volume, cari s'au scris despre natură, cum au avut loc un număr tot atât de mare de prostii, cari de cari tot mai gogonate, de ce n'ar avé loc într'un jurnal, și prostia mea?... A scrie prostii, este oare numai apanagiul oamenilor de știință?... Noi cestialți muritori n'avem dreptul ca și densii?... Cred că da!...

Diceam să recapituliez ce-a făcut omenirea de la nașterea ei și până astăzi. Iată ce-a făcut: S'au invidiat unii pe alții și s'au sfășiat mai reu ca fiarele sălbatece și aceasta nu în totdeauna pentru vre-o cauză mare, nu; de multe ori pentru cine știe ce fleacuri!... Au fost și sunt încă pătimiși, nemernici, ambițiosi și plini de reutate; de aci luptele sângeroase pentru a-ș însuși unul, bunul celuiialt!... Cei tari au se tirăsc, ling și se lasă să fie călcați în picioare, numai și numai ca s'ajungă și ei aproape de cei tari... Cum vreți ca secăturile-astea să înțeleagă natura când ei nu se înțeleg pe densii măcar?... Și în ciuda lor, natura își urmează cursul, rămâne tot măreață dar neînțeleasă de corifeii științei, cari din când în când descoper și ei rocci noi, straturi sedimentare, epoci terțiare și alte mărunchisuri d'aste ante-diluviale!...

Să vedem acum părerile domnilor savanți în privința omului!... acestea sunt multe și diferă colosal unele de altele. Cea mai căutată și care se dice a fi

cea mai verosimilă este a englezului *Darwyn* (1865.) Cu permisiunea dvoastre să-l invoc la mescioara mea și să-l *intervierez* asupra acestei chestiuni așa de importante... L'am invocat și ce credeți că mi-a răspuns la întrebările mele?... O pusderie de animalități!... Mi-a vorbit un cias și jumătate *despre origina naturală a organismelor prin cari s'a ajuns la teoria descendenței, doctrina originii speciilor*; pe urmă un alt cias și jumătate mi-a vorbit *despre teoria selecțiunii și despre teoria luptei pentru trai!*... *Lupta pentru a trăi*; se citește: De stragl for du lait (The struggle for the life.)

Să me ia o mie de selecțiuni dacă am înțeles ceva... L'am rugat să fie mai clar și dacă a vădut că sânt cam gros de cap, mi-a explicat altfel: dintr'un vierme, prin transformism, — și când am pronunțat cuvântul de transformism, m'a povățuit să cetesc pe Jean Lamark — s'a născut într'o bună dimineață un maimuțoi, care și el mai târziu a dat naștere unei maimuțe; și din maimuță în maimuțoi, pe o vreme frumoasă de toamnă, pe când soarele făcea bezele pământului, după muntele Hymalaia, s'a născut omul!... Descoperiți-ve domnilor! este strămoșul nostru... Poate aveți gust să știți ceva și despre strămoși? Ve găsec cam pretențioși!... Asta a fost interviul meu cu nenea *Darwyn*, englezul. Em m'am luminat destul de la... fereastra din față; iar dacă dvoastre sunteți și mai groși de cap, deăit mine, permiteți-mi să ve trimit și eu să ve înțelegeți în privința asta cu Musiu *Linné*, părintele istoriei naturale; și cu asta basta.

Am dis!... Și când dic odată, n'am obicei să dic de două ori.

Pentru că mai am 10 minute de pierdut, să ve vorbesc ceva și de astronomi.

Ăștia sânt și mai ciapcâni! Spun în gura mare că ei vęd planeta Marte, cum se învërtește împregiurul soarelui! N'ar fi nimic dacă infamia s'ar mărgini aci; se învërtește împregiurul soarelui; treaba ei, învërtească-se cât o poftă tot ea o să amețească! Și apoi câți beți cunosc eu cari fără să fie astronomi, vęd cum toate planetele se învërtesc împregiurul lor!... Diceam dar, că n'ar fi nimic dacă infamia s'ar mărgini aci; ei bine, astronomii au nerușinarea să-și ridă de noi, spunindu-ne că ei numără munții din planeta Marte, vęd rîurile d'acolo, pomii, oamenii și pasărilor domestice; se laudă că știu ce costume poartă Martienii, că le-a studiat moravurile și că într'o zi a fost surprins un locuitor din Marte, cum le dădea cu tifa!... Asta-mi aduce aminte o anecdotă nostimă: Un profesor de geografie se tot uită pe o hartă; servitoarea care pune masa și permite să-l întrebe ce vede acolo, și densul îi spune toate orașele și satele din România. Servitoarea în nevinovăția ei se apropie de profesor și-i dice: *Te rog, domnule, ia te uită și în satul nostru de veți, al de tata străns-a păpușoiul?*

Fără comentari!...

Cu toate că mulți o să spună că sânt prea pesimist în vederi, totuș nu me dau învins și dic că natura nu este înțeleasă încă!...

Frase goale am citit destule; miez n'am găsit în ele...

GR. MĂRUNȚEANU.

CARE-I MAI FRUMOASA?

Pe schelă.

(După natură.)

*Pe oblica schelă și 'naltă
Pășese ea rar,
Când cară 'n copac e'o altă
Țigancă la rar.*

— „Mai stăi fă cumtăro, o leavă,
„Că tare mi-i greu!
„De dorul de șale să-mi treacă,
„Că nu mai pot, deu!“

„He, Stanco, mai iute grăbesce,
„Ce stai de traifas!“
Un meșter la densa răcneșce . . .
Ea face un pas

*Pe oblica schelă de lemn
A 'naltei clădiri
Și-și face al sfinteii cruci semn
Cu frică 'n priviri;*

*Căci simte, că sânt pe sfârșală
Puterile ei;
De și n'a răcut de vre-o boală
Și totuș e, ce-i?*

— „He, nu vii odată fă Stancă!
O 'njură un zidar;
A dracului nene, țigancă,
„Nu vine eu var!“

*Pe schelă atuncea roboară
Țigani salahori
Și muncile ei le strecoară
Prin oase fiori*

— „Da ce-e acolo fă Stancă!?“
Răspunde atunci
C'un tremur cea-laltă țigancă:
— „Doi prunci! . . .“

PETRU VULCAN

Moșu Istine, legat su barbă, ține 'n brațe pe nepotul seu Gheorghică. Nepotul țipă în gura mare. E bolnav sormanul. Un prieten întreabă pe moș Istine de ce țipă așa tare nepotul?

— Inteuil dinte îi esc, răspunde moș Istine, și șcii are durere sormanul.

— Dar dta ce ai că ești legat la față?

— Mie-mi . . . esc . . . cel de pe urmă dinte.

O victimă a palimilor.

— Ce fel de om e X?!

— E un om orb de amor, mut de invidie, surd de ură, paralisat de mânie și sgârcit de avariție.

— Ce deosebire e între croitorul meu și fiul seu, care e avocat?

— Croitorul te îmbracă, iar fiul seu te desbracă!

Sistema de guvernare a Hunnilor și deosebi a lui Attila.

Un Nibelungen-lied (cântecul Nibelungilor), un epos popular german, ni se spune, că pe timpul lui Attila, în suita acestuia eră și Ramung ducele din țara Valachilor (Românilor) cu 700 de călăreți.

Astfel și eposul popular susține ca istoria, că pe timpul lui Attila, erau Valachi (Români) în Dacia. Dar eposul atunci se rădică la valoare istorică, dacă pe timpul lui Attila, sistema de guvernare a Hunnilor și deosebi a lui Attila întru adevăr a fost de așa natură, încât sub Hunni și deosebi sub Attila au existat regi, principii și duci din popoarele supuse.

Venirea Hunnilor în Dacia a fost la an. 375 d. Cr. iară Attila a domnit de la an. 433—453 d. Cr.

Ammianus Marcellinus¹ despre venirea Hunnilor și cucerirea Goșilor ne spune: Deci Hunni străbătând în ținuturile Alanilor, pe cari usul i-a numit Tanaitae (de la Tanais sau Don) mărginașii Greutungilor, și ucigând și despotând pe mulți, cu cei remași pentru de a-i aduce la concordia cu credință, legară pact (contract de pace) și cu acestia, alăturându-i loru-ș, prin năvălire repentină au străbătut satele, departe înlinse ale lui Ermeneric (Hermanrich) regelui gotic, cel mai reșboinic.

Ostrogoșii, cu moartea regelui Ermeneric, despărțiți de Visigoți și supuși imperiului Hunnilor, au rămas în aceeaș patrie, totuș Vinilar Amalut, reținându-și însemnele principatului (domniei) seu, — Vinilar vră să se facă independinte, dar Hunni poartă trei lupte cu el. Balamber sloboțind săgeata în capul lui Vinitar, l-a omorât . . . și deloc, după ce Vinitar s'a înmormântat, pe Goși i-a domnit Hunnimund, fiul lui Emeneric, al regelui cândva celui mai puternic . . . dar totuș așa, ca peste gîntea Goșilor totdeauna să domnească un regul propriu, de și după sfatul Hunnilor . . . Îngropându-se Hunnimund, i-a succedat fiul seu Thorismund. Dar și acesta pere și stirpea lui Ermeneric se stinge. Atunci regatul gotic a trecut la Wandalar, frațele seu. Iară acesta, având trei prunci, a fost premărit în gîntea Amalilor adevă: Walamir, Theodomir și Widemir, din cari, prin succesiunea părinților, Walamir a căpătat regatul, totuș. — precum adescori s'a dîs, — așa domniau, ca ei să servească imperiului lui Attila, regelui Hunnilor.²

Atăta e destul, pentru de a arăta că Goșii pe timpul lui Attila aveau *reguli* (regi mici) din gîntea lor, ba, că regatul se și eredită din neam în neam.

Dar și Hunni însuși erau împărțiți sub *reguli proprii*.

Georgios Cedrenos³ la an. 526, pe timpul lui Justinian cel mare scrie aceste: În anul acesta (526) o văduvă, atare muiere din acea națiune a Hunnilor, ce se dic *Saberî* s'a alăturat Romanilor (bizantini); numele ei a fost Barza. Avea cu sine 100.000 de Hunni și după moartea barbatului seu Malacha, stă în fruntea imperiului hunnic. Regele Persilor a înșelat pe doi *reguli* (regi mici) din Hunni din mai lăuntru (țării), pe Styraçe și pe Gloe, ca ei să-i deie ajutor în contra

¹ In Rerum gestarum libri XVIII, anume cartea XXXI. cap 3 și 4.

² Jornandes cap. 48. În Chronica Sigeberti, scriitor vechiu german la pag. 62 și 63 se repetesc aceste, și dîce, că 80 de ani au domnit *reguli* din viața lui Vinitar.

³ Historiae compendium I pag. 644.

Romanilor. În acest an Gordas, asemenea regelui Hunnilor vecini cu Bosporul, s'a alăturat Romanilor și s'a făcut creștin, — din cauza aceea Hunnii mâniași, și cu ei și Moageras fratele lui Gordas, pe acesta l-au omorât, iar regatul l-au predat lui Moageras.

Asemeni date s'ar mai pute aduce, dar e destul de a spune că: Attila eră regele tuturor regilor, peste toți și pentru toți îngrigitor.¹

Dar să ascultăm constatările istorice. Attila, în butul sâlbăteciei sale a arătat demnitate, serioșitate și simț de dreptate, și apărură — nu numai poporului seu — ci și popoarelor străine, ca un domnitor puternic, căruia, popoarele de bună voie s'au subordinat. În acest mod Attila a format o alianță puternică de popoare, de care s'a ținut Ostrogoții, Gepiții, Thuringii, Herulii, Turpilingii, Rugii, Chazarii și altele, și reședința lui a fost în Ungaria, nu departe de Tokaj.²

Eduard Gibbon, renumitul istoric ne spune.³ Faptele Hunnilor nici într'un mod nu au fost amăsurate puterii și norocului lor. Hordele învingătoare ale lor s'au întins de la Volga până la Dunăre, dar potestatea publică a fost esăureată prin cearta căpeleniilor independente. . . Turma regilor și ducilor, a multor trunchiuri de popoare belicoase, cari sub steagurile lui Attila au servit pe lângă persoana stăpânului lor, au fost înșirați (regi și duci) în ordine, ca custoșii de persoană și ca servitori. Ei păziau la tot semnul lui Attila, tremurau la toată amenințarea și — la întăul semn al voinței sale, poruncile lui riguroase și absolute le impliniau fără murmur și fără întârziare. În timpul de pace, principii dependenți cu trupele lor naționale se aflau în șirul regulat în tabera regească a lui Attila. Dacă Attila adună puterile sale de luptă, eră în stare, ca să pună pe picioare o armată de 600.000, sau după raportul altora, de 700.000 de bărbați. Vre-o câțiva din vasalii mari ai regelui Hunnilor, chiar principii puternici în rang au fost trâmși, ca să lege o alianță defensivă și ofensivă cu împăratul roman de la apus, respective cu ducelul suprem (Aetius) de la apus.

După moartea lui Attila, căpeleniile mai cutezătoare se doriau după rangul de regi; regii mai puternici denegau recunoșterea a unuia dintre ei cu demnitate mai înaltă; și pruncii numeroși ai lui Attila — născuți de la mai multe mame — și-au împărșit suveranitatea asupra popoarelor din Hunnia și Germania și pentru suveranitate se certau, ca după ereditate.⁴

Ardarich, regele Gepiților, a fost un încredut al lui Attila. Totuș după moartea acestuia a rădicat armele în contra pruncilor lui și a eliberat poporul seu de domnia Hunnilor (din Hunnia, Dacia); de atunci Gepiții s'au lășit peste ănsași Ungaria până la Sirmiu; iară la riul Aluta (Olt) au ridicat muri (ziduri) de apărare în contra Hunnilor și a Românilor; dar acestia, intru ajutor au chemat pe Longobardi și după trei bătăi au gonit poporul (gepid) iară între munți.⁵

¹ Jornandes cap 38, Solus Attila rex omnium regum, super omnes, et pro omnibus sollicitus erat.

² Lex. de Conv. al lui Meyer.

³ Geschichte des römischen Weltreiches Leipzig 1854. VI. pag. 375.

⁴ Edward Gibbon opul citat VII. p. 49.

⁵ Wilhelm Obermüller Deutsch-Keltisches Wörterbuch I. 86. . . und warfen an der Aluta Schantz-mauern gegen die Hunnen und Romanen auf. E de știut, că Romanii domnitori la apus și resărit la Germani se chemau Römer și nu Romanen.

Din aceste se vede, că:

a) Sub Attila erau regi și principii și că el eră regele tuturor regilor și altor domnitori din imperiul seu.

b) Că la venirea Hunnilor în Dacia, Goșii stăpăniau Dacia și că regii Goșilor au avut drept de ereditate la tron.

c) Că sub Hunni a fost un fel de sistemă federativă, în care au existat regi, principii și duci din popoarele supuse, dar Attila eră domnitor absolut peste toți. În Europa așii în Germania e o astfel de sistemă de guvernare, în care pe lângă împăratul există și regi, principii.

Hunnii, cari de sine singuri nu erau așa de mulți, ca din ei să aibă o armată mare; puterea lor de frunte stetea din armatele regilor subjuțați; Hunnii nu erau destui, ca țările subjuțate să le păzească cu garnisoane hunnice, și să le administreze prin diregători proprii, — ci regii, cu popoarele lor subjuțate ajutau, ca să subjuțe alte popoare, și apoi regii supuși administrau țara lor, dar erau îndatorăți să deie armată și porșia.

Astfel pe timpul lui Attila a fost „Ramung, ducelul din țara Vlachilor“, iară după moartea lui. Romanii apar la riul Oltului.

AT. MARIENESCU.

Cugetări și meditări.

Și lauda prea mare își are partea rea; aceasta e: ironia.

Iubirea sinceră se nașce mereu, creșce gradat și ajunge câte odată o așa înălțime, încât, dacă nu i se dă propta cerută, nu poate căde decât în abisul urei.

Frumusețea e un dar plăcut, inse îngrat; ea seamănă unei rose, care ne ademeneșce, ne încântă. Dar — neputându-se eliberă de ambișia, de a străluci pururea și a îmbătă impregiurimea-i prin parfumul ei delicios, — în sfârșit ne disgustă.

Virtutea adese se necunoașce; mai târziu se apreciază ca un dar măreț cu influință binefăcătoare.

Sunt ființe, a căror modestie le impedează de a arată capabilitatea lor. Oamenii incetul cu incetul se conving că știința și felul lor de cugetare are o basă solidă. — Alte ființe au atâta dibăcie de a esploată în scurt timp tot ce știu, încât remăi uimit. Venind inse adese în coatingere cu aceste din urmă, ajungi la concludiunea, că „zorzoana își perde magnetul la disșingerea aurului veritabil“.

Esistă amiciție adevărată? — Da, vor șice mulți. — Te-ai jertfi „bucuros“ pentru ea, drept dovadă? — Hm. — Hesitare. — Neîncredere în sine.

VIOARA DIN BIHOR.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Urmare.)

Gar Regina? Această ființă, pe care păcatele părinților încă o nefericiră, când altă secretul nașterii sale, e pierdută. Ea, care învășase franțuzește numai ca să poată merge cu Oswald la Paris, când aude că acesta va rămâne aici, că e bolnav și că e frate-seu, toată firea ei de grisetă se revoltă. „Dară așa, una de aia îni eră mama!” țice ea gata de plecare. „Doamna încă me putea creșce ca pe copila unui om mare; căci asta s'ar fi potrivit mai bine cu mine. (Aruncă capul înapoi.) Dar fie — tot una! (Cu o privire spre sticla cu șampanie.) Voi ajunge încă așa departe ca să pot bé cu oameni iluștri șampanie.

Elena: De vei avé lipsă de vre-un scut, vino la mine, Regino!

Regina: Nu, mulțumesc frumos, doamnă. Preotul Manders me va primi la sine. Și dacă va merge lucrul pe povérniș, cunosce încă o casă, unde me voi potriví.

Elena: Și anume?

Regina: Asilul căpitanului Alving!

Grozavă ironie în aste vorbe! Tot la Manders se refugiase și Elena când desnădăduise, iar „asilul căpitanului Alving” vré Engstrand să-și boteze cărciuma sa pentru marinari, unde e trebuintă de o chelneriță.

Sfârșitul piesei îl dau în traducere:

Elena (se apropie de Oswald cu grige): Te simți liniștit acum?

Osvald: Da.

Elena (plecată asupra lui): Asta a fost numai o închipuire grozavă, Oswald. Totul numai închipuire. Nu ai putut suporta toate de-odată. Dar acum să odihnești. Acasă, la mamă-ta, dragul meu copil. Totul ce dorești să capeți, ca atunci când erai băiețaș mic. — Așa! Acum atacul a trecut. Veți ce ușor a trecut! Ah, șcieam eu că va fi așa ușor! — Și veți, Oswald, ce îi frumoasă căpătăm? Lumină strălucitoare de soare. Acum poți să veți cum se cade patria ta. (Merge la masă și stinge lampa. Resăritul soarelui. Ghețarul și piscurile munților din fund sunt în lumina strălucitoare a soarelui.)

Osvald (stă nemișcat în fofel cu spatele spre fund; de-odată esclamă): Dă-mi, mamă, soarele!

Elena (la masă. Privindu-l mirată): Ce țici?

Osvald (repetă cu voce închisă și fără timbru): Soarele! Soarele!

Elena (aleargă spre el): Oswald, ce-i cu tine? (Osvald par că se sgăreește în scaun. Toți mușchii-i-au amorțit; fața îi e fără expresie; din ea es la iveală ochii lui ațintiți.)

Elena (tremurând de groază): Ce-i asta? (Țipă.) Oswald! Cum îți e? (Se aruncă în genunchi înaintea lui și îl scutură.) Oswald! Oswald! Uite-te la mine! Nu me cunoști?

Osvald (fără voce ca mai nainte): Soarele! — Soarele!

Elena (sare desperată în sus, se apucă cu amândouă mâinile de păr și strigă): Asta nu o pot îndurá. (Șoptește ca înlemnită.) Asta nu o pot îndura! Nu, nici odată! (De-odată.) Unde le are? (Îl cată repede în buzunarul de la piept.) Aici! (Se retrage câțiva pași.) Nu, nu, nu! — Da. — Nu, nu! (Stă la câțiva pași departe de el, cu mâinile încheștate în păr și îl privește cu spaimă mută.)

Osvald (stă nemișcat ca mai nainte): Soarele! Soarele!

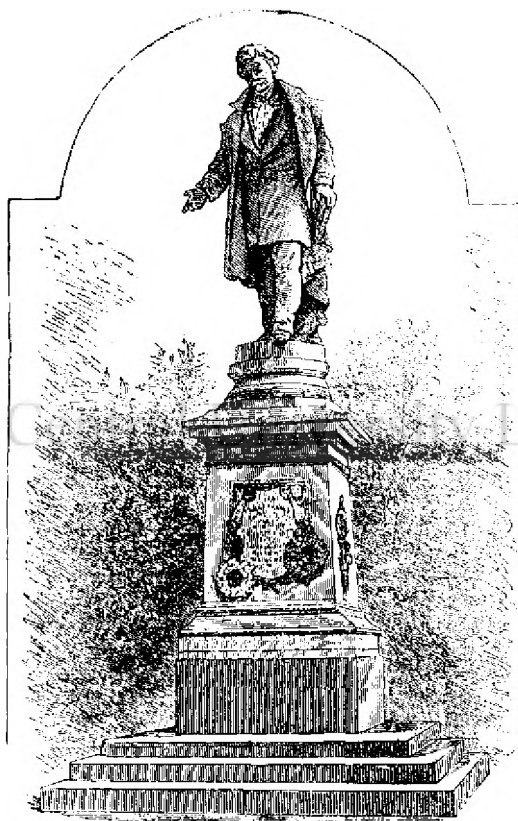
V

În acest ultim capitol al studiului, mi-am propus să vorbesc ceva despre forma dramatică a pieselor lui Ibsen. Aceasta o voi face paralel cu analiza celor 5 drame din urmă ale dramaticianului: „Rosmersholm”, „Hedda Gabler”, „Femeia mării”, „Constructorul Solmess” și „Ioan Gabriel Borkman”.

Dacă aruncăm o privire asupra pieselor studiate până aici și ne întrebăm, ce fel de oameni sunt eroii lui Ibsen, vom recunoaște că majoritatea lor sunt oameni de toate ădilele, fără calități deosebite. Un ~~Atholm~~, un Helmer, un Hjalmar Ekdal etc. sunt figuri pe cari le întâlnim la ori ce pas. Dar mai este încă un fel de oameni, cari sunt într-adevăr eroi tragici. Începând cu Catilina îi regăsim în Inger, mai evident în Skule și în Julian și îi vom reafli în Rebeca Vest (Rosmersholm) și în Borkmann. Tragicul la aceștia zace în ensuș caracterul lor, conflictul e intern, ei sunt născuți „ca fii mașteri ai lui Dumnezeu”. Sunt doue puteri în caracterile lor cari luptă în continuu, cari

ii fac să șovăie când ar trebui să pășească înainte, iar când în fine au pășit — să fie prea târziu.

Borkman e fiul unui miner. Deja din copilărie când audia metalul deslipindu-se de pârți, i se părea că aude un clopot zingăind în miez de noapte și anunțând libertatea milioaneilor de oameni, a căror voci strigau din adâncimi după ajutor. Deja din copilărie eră sădită în el o ambiție uriașe, care eră ideală de gigant. Borkman ajunge director la o bancă și din acest post începe să lucreze. Prin mâinile lui trec milioane. Prin bani, „prin duburile, cari stau amorțite în aur” voiește el să fericască lumea — și nici un mijloc nu-l înspăimântă. Voința o are acest om mândru, care pentru împlinirea idealului său, respinge portofoliul ministerial, își omoară în piept „viața dragostei” însurându-se cu sora celei pe care o iubește și nu se sfiește să între noaptea ca un tâlhar în pivni-

Statua lui Heliade în București.

tele băncii să fure bani, pentru ca prin ei să poată face un pas înainte. Are ambiția, are voința să înceapă — înse îi lipsește puterea de a îndeplini ce vré. E atât de tare ca să poată deveni fâlhar, înse nu poate ca să ascundă acest pas al seu. Să fure poate, înse nu să își omoare muștrările conștiinței după ce a furat, îi trebuie încurajare din afară, vorbe de laudă de la un prietin, la aușul cărora să amuțesească glasul remușcării.

Prin aceea că se destăinușează, el și-a scris însuș sentința de moarte. Prietenul seu îl tradează și justiția îl aruncă în temniță.

De aici nu mai ese. Nu-i vorbă, după 5 ani e pus iarăș pe picior liber, el e înse un om pătât, cei ce se uitau cu admirare la el, pe când mergea în trăsura cu patru cai, acuma nu mai vor să-l privească. Dar, ce e mai trist, familia sa însuș se rușinează de el și astfel Burkman trăiește alți 8 ani închis în odaia, care odinioară eră sala sa de primire, izolat de lume și de familie.

El se compară cu „un Napoleon, care a ramas schilod în lupta sa dintei“ — și totuș cât e el de departe de acest Napoleon! Îmi aduc aminte de niște cuvinte ale pictorului Conti (Emilia Galotti): „Ce creșli, dacă Rafael s'ar fi născut din nenorocire fără mâni, n'ar rămâne el cel mai mare geniu în pictură?“ De sigur, precum și Napoleon ar rămâne chiar și schilod cel mai mare și cel mai nenorocit geniu militar!

Iar Borkman?

El e un schilod, fără să fi fost vre-odată vre-un Napoleon. E ca un leu rănit, care în loc să se năpustească asupra dușmanului, se ascunde după o tufă și se vaită. În mijlocul marilor planuri pentru viitor, el deodată e apucat de *desnădăjduire* și atunci are trebuință de un pitic Foldal, de la care pentru un cuvânt de laudă, se pleacă să asculte pentru a deșea oară cefirea unei drame slabe.

Și în fine, când pășește din odaia lui afară, pentru întâia oară după 8 ani de zile, când voiește să înceapă iarăș de la început cu ajutorul fiului seu — acesta fuge ca o femce, iar pe Borkman îl doboară o singură adiere rece de vânt!

Sunt multe puncte caracteristice pentru felul de a scrie al lui Ibsen în drama aceasta.

Traduc aici o scenă minunată, așa cum numai Ibsen o poate scrie. Borkman e singur în odaia sa, de păreții căreia atărnă gobelinuri pompoase, rămășițe din vremea de aur de odinioară. Așteptăm un monolog în locul acestuia, iată ce ne înfășează Ibsen:

(Borkman merge la clavier și vré să-l închidă, se resgândește înse și îl lasă deschis. Privește în giur în golul odăii și apoi începe să se preumble cu pași nervoși între colțul unde e clavierul și între colțul din potrivă — mereu, neobosit și neliniștit. În sfârșit merge la masa de scris, se oprește, ascultă apropiându-și urechea de ușe, ia iute o oglindă, privește în ea și își aiapă cravata.

(La ușa din fund bate cineva. Borkman aude bătaia. aruncă o privire spre ușe; tace înse.

(După un interval se aud iarăș bătăi mai tari.)

Borkman (la masa de scris, cu mâna stângă aședată pe masă, pe când cealaltă și-a pus-o pe piept, între cei doi nasturi ai rocului.)

Întră! (Întră Foldal.)

Borkman (își schimbă poziția și privește la F. În privirea lui se amestecă decepțiune și mulțumire.) Ah, numai tu erai?

Iată în câteva parenteze spunându-ni-se mai mult decât într'un monolog de câteva foi din tragediile lui Schiller sau chiar ale lui Shakespeare. Câteva mișcări de ale acestui om tradează tot sufletul seu, tot ce s'a pretrecut în odaia aceasta de 8 ani de zile.

Borkman e singur, fără ocupație, numai cu planurile sale gândite și resgândite în de 8 ori 365 de zile și nopți.

Mersul lui nervos ne tradează importanța cugetelor sale, gestul la clavier nedecisiunea, sleirea puterilor lui de a îndeplini ceva.

Deodată bate cineva la ușe.

De 8 ani așteaptă el această bătaie. Ea îi va aduce îndeplinirea visurilor sale. Căci visuri de aur încă are acest om atât de greu cercat. Lumea s'a convins de intenția bună a faptei sale, a recunoscut că tot ce făcuse el, a făcut pentru binele ei și acuma va trimite o deputațiune la el, să-l roage de iertare, să-i ofere iarăș cel mai onorific post în țară.

Și iată-l dregându-ș cravata și luându-și poziția gravă, diplomatică, deamă de momentul ce are să urmeze. Mâna stângă pe masă așa cum a pus-o un Bismark când a spus zdrobitoarele cuvinte la incheierea păcii cu Francezii, iar mâna dreaptă pe piept, între cei doi nasturi ai rocului, dându-i o înfățișare măiestoasă.

Câte gânduri nu se vor fi urmat în clipita dintre cele 2 bătăi de ușe. Da, el n'a strigat încă „întră!“ „Să aștepte și ei puțin“ e cugetul lui... în sfârșit încă o bătaie mai insistentă, un „întră!“ majestetic — și iată-l pe Foldal.

„Ah, numai tu erai!“

În Catilina întâlnim monologuri lungi, în piesele următoare numai pe aici pe colo câte unul și cu cât Ibsen se emancepează de tradiția dramei, cu atât mai rar devine monologul în piesele sale, până dispăre cu desevêșire. Ibsen a priceput de vreme că monologul e numai o apucătură a poetului, prin care el cearcă să-și ușureze sarcina inscenării. Caracterul unui Hamlet e atât de greu de înșeles, încât Shakespeare cearcă să ni-l deslușească prin aceea, că-l lasă să își vorbească gândurile. E frumos acest monolog și formează după monologul lui Faust, cel mai strălucit punct în repertoarele declamatorilor de profesie, dar nu-i natural, nu-i dramatic, ci numai declamatoric. Iată ce spune Strindberg în ades citata introducere la „Froeken Julie“:

„Monologul a fost surghiunit din dramă de realității nostri, ca și ceva nenatural; dar dacă îl motivez, îl fac verosimil și pot să-l întrebnișez cu succes. E verosimil, ca un orator să se preumble prin odaia sa și să-și reciteze cu glas înalt vorbirea sa; verosimil, ca un actor să-și memorizeze cu voce tare rolul, ca o fată să povestească pe pisica sa, o mamă cu copilul seu, o domnișoară hêtrână cu papagalul seu și ca un om să vorbească în somn. Dar pentru ca să-i dăm odată și actorilor ocașiunea să lucreze independent, să scape de mâna conducătoare a autorului, e mai bine ca monologurile să nu fie prelucrate, ci numai schițate. Căci fiind foarte indiferent ce se vorbește în somn sau cătră papagal și pisică, neavând vre-o influință hotăritoare asupra acțiunii, poate un actor talentat, care e transpus în situațiune, să improvizese aceste monologuri mai bine decât autorul, care nu poate șei dinainte cât și cât de mult poate să se vorbească, pentru ca să nu fie scos publicul din ilusiune.

(Va urmă.)

„Spre fericire“

Femele luptătoare.

Să nu sperie pe nimeni titlul de mai sus; în zilele noastre nu există nici femei soldați, lucru ce s'a dovedit de mult că se poate, dacă e nevoie, nici femei gladiatori, care să se deosebească prin musculatură și puteri fizice; alte lupte corporale nu-s permise femeilor, decât acelea în care se înjosesc, iar nu se înalță. Femeile luptătoare din ziua de astăzi au o armă foarte blândă, foarte duioasă: munca.

Femeia luptă alături de bărbatul ei, vrând a-l convinge, sau a-l face să recunoască, încetul cu încetul, că dacă ea nu-i egală încă în forțele fizice, din cauza credinței necorigată printr'o educație fizică, dar egală — dacă nu-l întrece — în forțe intelectuale și morale. Și îi atâta voință, atâta răbdare, atâta dorință de muncă și de dreptate în lupta de a trăi, că ori cine s'ar fi înduioșat până acum; inse numărul luptătoarelor se va mări din ce în ce; rëndurile se vor strînge; își vor da mâna, și ceea ce se așteaptă acum de la înduioșare și convingere, altă dată se va impune.

Mișcarea feministă se întinde zilnic și la noi, în România o oare-care mișcare feminină. La noi e mai mult o afirmare intelectuală, decât o mișcare în sensul unei lupte sociale.

Printre puținele femei care se afirmă la noi ca scriitoare, e și dna Constanța Hodoș, ale cărei nuvele au fost strinse într'un volum care poartă titlul celei dintâi nuvele ce merge în fruntea cărții: „Spre fericire.“

Când am luat acest volum să-l citesc, nu l'am putut lăsa din mână până nu l'am isprăvit. Atâta de mult te cucerește puterea fermecătoare de povestire și de descriere a dnei Hodoș. Să te mai impresionezi de frumusețile naturii atunci când ea încadrează nepăsătoare atâta sbucium și chinuri, e ca și cum s'ar arunca o umbră de duioșie asupra acestor dureri, ca să nu se vadă cât de sfâșitor sângerează.

Dar ea să mai trăese încă odată impresiunile, pe care le-am resimțit citind nuvelele, să mai deschid volumul.

Cea dintâi nuvelă cu care începe volumul, e frământarea unei naturi deosebite care ridicându-se deasupra miseriilor omenești, are un ideal în viața ei. Prejudecățile lumii, bărbatul ei, care n'o înțelege, sunt piedicile cu care ea se luptă; trece peste toate acestea, își părăsește bărbatul, vine la București venându-și mereu idealul, creșdend că merge spre fericire, dar nu e fericită decât un singur moment, atunci când exclamă:

— Liberă! Ah! ideea largă a libertății, cât de mare, cât de mândră imi apărea în acest moment.

Cât de mare, cât de mândru trebuie să fie un suflet, care se entusiasmează de astfel de simțiri noble.

În libertatea ei n'are decât un singur lanț: copilul.

Dar lanțul acela e mângăios și dulce, ca și ochii copilului, albaștri și cumiți.

Dar cu atâta tot nu și-a ajuns fericirea. E iubită de un tinăr pe care vră să-l iubească, dar nu poate.

Simțurile ei s'au subțiat grozav prin suferinți, idealul care se formează în mintea ei nu poate fi nici odată atins. N'are nimic a-i imputa amantului ei, totuși mici nuanțe ale caracterului, ale apucăturilor lui jignesc firea ei delicată, stărnesc nervii ei prea sensibili:

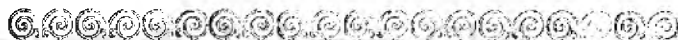
„Nu-i găseșc nici o vină... scrie ea prietenei sale. — Deiar atât că vorbeșce și rîde prea mult. Ah! nu șciu de ce me supără grozav, risul lui“.

Cu o fire așa, nu se trăeșce mult, moare osticoasă și tot nu se duce „spre fericire“, căci lasă un gând în urmă: Copilul ei.

Mai în toate nuvelele subiectul în giurul căruia se învărteșce povestirea e: femeia.

Lucrarea dnei Hodoș e o psihologie delicată și adâncă a sufletelor femeiești. Toate au o morală, dacă nu un sfat pentru femei, sentimentele frumoase predomină. Femeia descrisă de dna Hodoș, e adevărată femeie, astfel cum numai o alta poate s'o cunoască cu defectele, calitățile, meschinăriile, sublimitățile, vișurile ei. E un portret adevărat, neexagerat nici în bine nici în reu. Ceea ce arată sinceritatea, justețea, limpedeținea ideilor autorului.

LAURA VAMPA*

Care-i mai frumoasă!

— La ilustrația de pe pagina 533. —

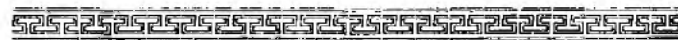
Caprițul unui pictor înamorat. De odată doue femei frumoase i-au apărut în cale. Una blondină, o aparință ideală, cu farmece încântătoare; cealaltă brunetă, cu focul degoritor în privirea ochilor și cu frumusețea cuceritoare în atitudinea sa. Amândouă niște ființe extraordinare, care te frapează și stai uimit în fața lor. Le admiri pe amândouă și nu știi care-i mai frumoasă. De aceasta părere a fost și pictorul. De aceea le-a pus lângă oaltă. Lasă să decidă alții întreba-reea grea.

Statua lui Heliade în București.

— La ilustrația de pe pagina 536. —

Capitala României are în fața universității trei statue. Dintre aceste una este a lui Heliade, care repesintă pe marele învățat vorbind, închinându-și puțin capul înainte, cum avea datina să vorbească.

LITERATURĂ și ARTE.

Carmen Sylva în „Familia“. În nr. de acum începem să publicăm una din cele mai frumoase lucrări literare ale Maj. Sale reginei Elisabeta a României, drama în doue acte „Marioara“, tradusă în româneșce de colaboratorul nostru dl Haralamb G. Lecca.

Precum se știe, stagiunea actuală a Teatrului Național din București s'a deschis cu această traducere. Credem că „Familia“ se poate cu drept cuvânt felicita, având privilegiul să illustreze paginile sale cu aceasta adevărată inspirațiune poetică, interpretată în românește cu atâta succes.

Teatrul Național din București. De curând s'a represintat pentru prima-oadă o comedie originală într'un act: „Flori de piatră“ de dl. Polizu-Mieșunești. Despre succesul piesei, cetim în „Drapelul“ următoarele rânduri: Dl. Polizu-Mieșunești a reperutat ascăr un triumf meritat. Piesa, cu care dsa se presintă acum iarăș înaintea publicului bucureștean, marchează pentru autor un progres simțit în arta de a dramatisa. Subiectul e simplu de tot și cam romantic. Credința aceasta reciprocă, păstrată timp de zece ani, după o singură întrevedere de o clipă — și încă o clipă turburată de primejdie; dragostea asta statornică simbolisată prin floarea de piatră — acest ce e drept poetie amulet de recunoaștere — e romantism pur, nu e așa? Dar autorul a știut să grupeze în giurul simbului romantic, atâte note din viața reala românească — în-cât piesa te impresionează cât se poate de agreabil. De notat câteva „conversații“ cari pot suportă cu mândrie comparația cu cele din piesele autorilor francezi, meșteri în conversație — așa dialogul între poetul Dares și Adina, cel între poet, nepoată și mălășică, descrierea mării etc. „Tibică Găetan“ este o satiră perfect reușită. Sînt, neapărat, și câteva defecte, câteva note discordante, dar *en somme* o piesă drăguță.

Teatrele din București și publicul. Aflăm din ziarlele bucureștene, că publicul de acolo nu prea frecventează reprezentațiile Teatrului Național, iar celelalte teatre în toate serile sînt pline. Astfel, cetim în „Drapelul“, că în sara când s'a jucat la Teatrul Național pentru prima-oadă comedia „Flori de piatră“, a fost lume puțină. Teatrul Hugo, un orfeu, în toate serile e literalmente plin. La teatrul Bulevard, iarăș un fel de orfeu, asemenea e lume multă și veselă.

Serbare școlară în Beiuș. Internatul Pavelian de fete din Beiuș a ținut la 19 l. c. ajunul zilei onomastice a episcopului Mihail Pavel, care a fondat internatul, o serată festivă, cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere, rostit de dșoara Angela Butean, profesoară. 2. Imn ocașional, de I. Mureșian, executat de corul vocal al institutului. 3. „Toporul și pădurea“, de Gr. Alesandrescu, declamată de Margareta Pap, elevă de clasa IV elem. 4. „Der Dumme hat das Glück“ de Ch. Gellert, declamată de Marioara Steer, clasa IV elem. 5. O felicitare, pian a 4 mâni, de Hummel, executată de I. Amaczi cl. III, și Irina Selegian cl. II civ. 6. „A három arany halacska“, de L. Pósa, declamată de M. Balint cl. I civ. 7. „Cei trei înșeletori“, de A. Pan, declamată de Irina Selegian. 8. „Cetatea luminei“, de I. Costescu, executată de corul vocal al institutului. 9. „La lettre au bon Dieu“, par e Moreau, declamată de Luisa Bran cl. III civ. 10. Berceuse, violine și pian, de I. Bloch, esec. de V. Busilla și I. Bogluț cl. III civ. 11. „Die Bürgschaft“, de Schiller, decl. de Iliana Gera cl. III civ. 12. „Viens a moi“, de Delacour, pian a 2 mâni, esec. de Frida Erdeli cl. III civ. 13. „O rugăciune“, de Sion, declamată de V. Busilla cl. III civ. 14. „Drum bun“ de I. Costescu, esec. de corul vocal al institutului. 15. Cuvânt de închidere, rostit de Irina Bandits cl. II civ. 16. „Mulți ani“, de Vorobchievici, esec. de corul vocal al institutului.

Secunda. Acesta e titlul unui volum de poezii, scos la lumină în București de colaboratorul nostru dl. Haralamb G. Lecca. Volumul acesta e al doile, ce publică autorul. Primul a apărut sub titlul „Prima“ cu o prefață de dl. B. P. Hașdău, care i-a imputat că e prea pesimist. Observațiunea aceasta se poate face și asupra volumului present, căci o melancolie lină se varsă asupra tuturor pieselor ce conține și dintre care câteva s'au publicat întéia-oadă în foaia noastră. Autorul e un poet narator, care are culori pentru zugrăvirea situațiilor și a sentimentelor. Ceea-ce în deosebi i e forța, este limba frumoasă și versificația ușoară. La sfârșitul volumului se află o poemă dramatică în trei cânturi, „Bianca“, jucată au și pe scena Teatrului Național din București. Prețul 2 lei 50 bani. Drept specimen, reproducem următoarea poezie cu care începe volumul:

Balada flașnetarului.

N'avea nici două-zeci de ani
Când a plecat, fugar, de-acasă,
S'adune glorie și bani.
Cu plete lungi, mustața răsă,
Și-n sullet cu «puțin îmi pasă!».
Dar visul lui de proletar
Vis a rămas. În viața-i goală,
Nu s'a-ntâlnit de cât cu-o boală,
Și d'ăia ași e flașnetar.

O boală rea; nici la dușmani
Să nu dorești să între-n casă...
Când te-a-ndrăgit, te ține ani.
Tu, cânti mereu, pe drum, la masă,
În somn, — și ea tot nu te lasă!
Iar când, vr'odată, din sertar
Scoți să-i citești, cui-va o coală,
Ii veși că, plătisit, se scoală
Și-ți dice: «prea ești flașnetar!»

Și-ajungi la patru-zeci de ani,
Și-n loc să strigi «puțin îmi pasă!»,
Te rogi, cu lacrimi, de jidani
Pe-o strofă dintr'un teanc alicasă
Să-ți dea doi lei, să ai de masă.
A doua zi, o minte goală
Inchisă-n cap de gazetar,
Bătându-și joc de trista-ți boală,
Exclamă-n ris; «prost flașnetar!»

Tu, tinere, ce ești din școală, —
Când inima ți-o dice: «scoală!»
«Și vin'o să-ți ridic altar
«Pe-al poeziei larg hotar», —
Vești ce-ai în cap: talent, ori boală?...
Și cugetă la flașnetar.

Opera română. Precum se știe, de câțiva ani se face încercarea la Teatrul Național din București d'a înființa operă română, în locul celei italiene, care cântă până atunci. În anii trecuți s'au represintat numai opere ușoare, acuma înse s'a făcut încercare și cu o operă mare. Stagiunea s'a deschis cu „Favorita“ operă în 4 acte și un tablou, de Donizetti. Încercarea a reușit deplin. „Drapelul“ scrie: La început, precum se știe, și muzica din „Favorita“ trece printr'o serie de tâtonnements, de ritmuri puțin înșnitoare, până când, în actul II, învinge triumfătoare obstacolele și melodia se degajează sigură și inspirată. Paralel cu aceasta și artiștii nostri,

